

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА ПРЕДМЕТ: ИСТОРИЈА

РАЗРЕД: ШЕСТИ

СЕДМИЧНИ БРОЈ ЧАСОВА: 2

ГОДИШЊИ БРОЈ ЧАСОВА: 72

ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

- Усвајање темељних знања о историји као науци;
- Овладавање основним историјским појмовима (вријеме, простор, рачунање времена, периодизација, историјски извори);
- Оспособљавање за коришћење историјских карата и илустрација;
- Његовање и поштовање различитости култура и религија;
- Оспособљавање ученика за самостално учење и истраживање историјских процеса и догађаја (узрочно-последичне везе и односи);
- Упознавање са културно-историјским развојем људског друштва из периода праисторије и старог вијека;
- Развијање способности за самосталан рад, рад у пару и тимски рад;
- Развијање способности критичког мишљења;
- Оспособљавање ученика да повезују градиво из различитих наставних предмета.

ПРЕГЛЕД ТЕМАТСКИХ ЦЈЕЛИНА

Наставна тема	Оквирни број часова
1. Увод у историју	8
2. Праисторија	12
3. Стари Исток	13
4. Стара Грчка	16
5. Хеленизам	4
6. Стари Рим	16
7. Простор Балканског полуострва у античко доба	3

САДРЖАЈ И ИСХОДИ ПРОГРАМА

Исходи учења	Садржаји програма /Појмови	Корелација са другим наставним предметима
Тема 1: Увод у историју (8)		
<p>Ученик може да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • дефинише историју као науку; • објасни зашто је важно проучавати прошлост; • објасни значај Херодота и Тукидида за историјску науку; • примјењује временске категорије; • користи временску ленту и сналази се на њој; • разликује врсте историјских извора; • објасни значај историјских извора; • наводи периодизацију прошлости људског друштва; • опише различите начине рачунања времена; • објасни значај датирања догађаја (дан-мјесец-година). • функционално користи историјску карту; • наводи специфичности рачунања времена у прошлости и садашњости. 	<ul style="list-style-type: none"> • Историја као наука и историјски извори. • Рачунање времена. • Периодизација прошлости. <p>ПОЈМОВИ: историја као наука; Херодот; Тукидид; историјски извори (материјални, писани, усмена предања, аудио-визуелни); музеј; архив; библиотека; археологија; хронологија (деценија, вијек, миленијум, ера); хришћанска ера; муслиманска ера; подјела прошлости (праисторија-историја); стари, средњи, нови вијек и савремено доба; робовласништво; феудализам; капитализам; социјализам.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Поређење дефиниције историје са дефиницијама других наставних предмета нпр: биологије, географије... <p>Географија:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ротација и последице ротације. Локално и зонално вријеме. (Сунчев дан, обданица, ноћ, датумска граница ...) • Основне временске јединице. Календар. • Картографија.
Тема 2: Праисторија (12)		
<p>Ученик може да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • дефинише појам праисторије; • наведе критеријуме подјеле праисторије; • разликује основна обиљежја старијег, средњег и млађег каменог доба (начин обраде камена, заједнице, занимања, насеља); • препозна значај проналаска 	<ul style="list-style-type: none"> • Камено доба. • Метално доба. • Сеоске општине и класно друштво. • Религија и култура праисторијског човјека. • Праисторија на простору Балканског полуострва. <p>ПОЈМОВИ: камено доба</p>	<p>Географија:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Друштвено-географска обиљежја Земље. <p>Ликовна култура:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Умјетност праисторијског човјека. <p>Музичка култура:</p> <p>Музички инструменти</p>

<p>ватре;</p> <ul style="list-style-type: none"> опише како су проналасци утицали на начин живота; опише изглед и начин живота првих људи; објасни улогу рада у развоју човјека; повеже појаву металног оруђа и оружја са распадањем родовских заједница и настанком класног друштва; доведе у везу настанак приватне својине и робовласничке државе; повеже степен развоја и начин живота првобитних људи са њиховим вјеровањима; препозна и опише умјетност првобитних људи; покаже на карти најзначајнија праисторијска налазишта на простору Балканског полуострва. 	<p>(палеолит, мезолит, неолит); метално доба; откриће ватре, точка и метала; појава земљорадње, сточарства и занатства; хорда; породица; род; братство; племе; матријархат; патријархат; класно друштво; држава; приватна својина; земунице; сојенице; тотемизам; анимизам; музички инструменти (дувачки и ударачки); Крапина; Лепенски вир; Бутмир; Вучедол; Алтамира; Ласко.</p>	<p>праисторијског човјека.</p>
---	--	--------------------------------

Тема 3: Стари Исток (13)

<p>Ученик може да:</p> <ul style="list-style-type: none"> дефинише временске оквире старог вијека; опише појам државе; покаже на карти положај првих држава; опише природне услове и значај наводњавања за настанак првих држава; анализира, на примјеру Египта, структуру друштва у државама Старог Истока; одреди на ленти времена хронологију Старог Истока; користећи географску и историјску карту, доведе у везу особине рељефа и климе са настанком цивилизација Старог Истока; повеже простор држава Старог Истока са 	<ul style="list-style-type: none"> Државе и друштва Старог Истока. Стари Египат. Месопотамија. Привреда Старог Истока. Култура народа Старог Истока. <p>ПОЈМОВИ: Стари Исток; прве државе (Стари Египат и Месопотамија); номе; номарх; плужна земљорадња; робовласништво; папирус; фараон; пирамида; балзамовање; саркофаг; Сумер; Акад; Вавилон; Хамурабијев законик; политеизам; хијероглифско, клинасто и фонетско писмо; седам свјетских чуда старог</p>	<p>Српски језик:</p> <ul style="list-style-type: none"> прва писма и значај писмености; митови, легенде, басне; књижевни родови и врсте. <p>Ликовна култура:</p> <ul style="list-style-type: none"> умјетност Старог Истока. <p>Географија:</p> <ul style="list-style-type: none"> Друштвено-географска обилежја Земље; Оријентација у простору;
--	---	--

<ul style="list-style-type: none"> савременим државама; процијени значај преласка на плужну земљорадњу; наведе прва писма и материјале за писање; процијени значај писма за људско друштво; опише свакодневни живот различитих слојева друштва у државама Старог Истока; идентификује религије и њихова обиљежја на простору Старог Истока; упореди утицај религије на друштво Старог Истока са утицајем религије на савремено друштво; наброји најважније културне тековине народа Старог Истока (архитектура, писменост, наука и култура); илуструје примјерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа народа Старог Истока у савременом свијету. 	<p>вијека.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Атмосфера, литосфера и хидросфера; Значај Свјетског океана; Картографија.
--	----------------	---

Тема 4: Стара Грчка (16)

<p>Ученик може да:</p> <ul style="list-style-type: none"> покаже на карти географски положај Старе Грчке; препозна основне одлике критско-микенске културе; опише Хомерско доба; дефинише појам полиса; објасни узроке и правце грчке колонизације; доведе у везу организацију спартанске државе и спартанског васпитања; опише начин живота припадника различитих друштвених слојева у Старој Грчкој; анализира друштвено уређење Спарте и Атине; упореди сличности и разлике 	<ul style="list-style-type: none"> Најстарији период грчке историје. Спарта. Атина. Грчко-персијски ратови. Пелопонески рат. Грчка култура. <p>ПОЈМОВИ: Грчка-Хелада; Хелени; критско-микенска култура; Ахајци; Хомер; епови: Илијада; Одисеја; Троја-Илион; полис; Спарта; Дорани; спартијати; перијаци; хелоти; краљ-базилеус; Герузија; Апела; Ефора; спартанско</p>	<p>Српски језик:</p> <ul style="list-style-type: none"> књижевни родови и врсте. <p>Географија:</p> <ul style="list-style-type: none"> Картографија; Атмосфера, хидросфера, литосфера и биосфера; Друштвено-географска обиљежја. <p>Физичко васпитање:</p> <ul style="list-style-type: none"> атлетика (трчање, бацање диска и копља, скок у вис,
--	---	--

<p>државног уређења Спарте и Атине;</p> <ul style="list-style-type: none"> • објасни Солонове реформе; • разликује узрок, повод и последице неког догађаја на примјеру Грчко- персијских ратова; • разликује одбрамбени од грађанског рата на примјеру Грчко-персијских и Пелопонеског рата; • опише Периклово доба; • анализира грчку религију и митологију; • препозна грчку културу као темељ савремене европске и свјетске културе и цивилизације; • наведе најзначајније представнике грчке књижевности, умјетности и науке; • упореди античке олимпијске игре са савременим олимпијским играма; • повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским периодом или цивилизацијом. 	<p>васпитање;лаконски одговори; Јонњани; Атина; еупатриди-аристократија; демос; демократија; колонизација (колонија- метропола); Солон; Перикле; Персија; Маратонска битка; битка у Термопилском кланцу; битка код Саламине; Леонида; Делски савез; Пелопонески савез; Пелопонески рат; политеизам; грчки богови (Зевс, Хера, Посједон...); Акропољ; Олимпијске игре; Хомер; дорски, јонски и коринтски стил; филозофија; Сократ; Платон; Аристотел; Хипократ; Херодот; Тукидид; грчко позориште; Езоп; басне; драма; комедија; трагедија; Есхил; Софокле....</p>	<p>скакање...),</p> <ul style="list-style-type: none"> • Мале олимпијске игре (Олимпијске игре) <p>Ликовна култура:</p> <ul style="list-style-type: none"> • умјетност Старе Грчке.
--	---	--

Тема 5: Хеленизам (4)

<p>Ученик може да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • наведе географски простор на коме је настала македонска држава; • објасни улогу и значај Александра Великог (Македонског); • наведе последице освајања Александра Македонског; • опише појам хеленистичке културе; • наброји најзначајнија достигнућа хеленизма; • анализира утицај хеленизма на данашњи свијет. 	<ul style="list-style-type: none"> • Успон Македоније • Хеленистичка култура и умјетност <p>ПОЈМОВИ:Филип II; Демостен; филипике; фаланге; Александар Македонски; хеленистичка култура; Александрија; свјетионик; библиотека; Архимед; Птоломеј.</p>	<p>Математика:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Круг и кружница. <p>Ликовна култура:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Умјетност у доба хеленизма. <p>Географија:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Геоцентрични систем • Земља и васиона <p>Друштвено-географска обиљежја.</p>
---	--	---

Тема 6: Стари Рим (16)

Ученик може да:

- покаже на карти и именује простор на коме је настала римска држава;
- преприча укратко легенду о Ромулу и Рему;
- објасни основне карактеристике краљевине, републике и царства;
- уочи разлике између појмова „монархија” и „република”;
- анализира узроке и посљедице грађанских ратова;
- опише појам „тријумвират”;
- наведе институције власти у Старом Риму;
- објасни улогу и значај институција власти у Старом Риму;
- објасни значај римске војске за претварање Рима у свјетску силу;
- опише ширење римске државе током Пунских ратова;
- покаже на карти просторе које су Римљани освојили;
- наведе карактеристике принципата и домината;
- издвоји основна обиљежја римске културе;
- опише свакодневни живот у Риму;
- упореди грчку и римску културу;
- препозна сличности и разлике између грчке и римске религије;
- препозна одређени догађај или личност и смјести их на ленту времена;
- илуструје примјерима утицај достигнућа Старог Рима на савремени свијет;
- препозна основне симболе и вриједности хришћанства;

- Постанак римске државе.
- Рим као свјетска сила.
- Унутрашње борбе у Риму.
- Грађански ратови у римској држави
- Рим у доба Царства.
- Пад Западног римског царства.
- Римска религија, појава и развој хришћанства.
- Римска култура.

ПОЈМОВИ: Рим – Апенинско полуострво; легенда о вучици (Ромул и Рем); Етрурци; Пирова побједа; краљевство; република; царство; Сенат; Народна скупштина; патрицији; плебејци; Закони 12 бронзаних таблица; легија; Пунски ратови – Картагина; Ханибал; провинције; латифундије; арена; гладијатори – Спартаков устанак; реформе браће Грах; нобили; диктатура; Оптимати, популари, тријумвират; Цезар; Цицерон; принципат; Октавијан Август; Трајан; доминат; Диоклецијан; Константин; Теодосије; Милански едикт; римска религија (Јупитер, Јунона, Марс...); форум; терме; аквадукт; вијадукт; Вергилије; Хорације; Овидије; Корнелије Тацит; Тит Ливије; монотеизам; хришћанство; варвари; Вандали; вандализам; Велика сеоба народа; Хуни; Германи; Словени; Авари; Источно

Православна вјеронаука:

- Постанак хришћанства.
- Прогон хришћана.
- Хришћански симболи

Географија:

- Друштвено-географска обиљежја.

Ликовна култура:

- Умјетност Старог Рима.

Српски језик:

- Књижевни родови и врсте.

<ul style="list-style-type: none"> • објасни правце кретања варварских народа; • опише појаву и ширење хришћанства; • анализира однос римских власти према хришћанима; • повеже Велику сеобу народа са слабљењем и падом Западног римског царства. 	<p>римско царство – Византија; Константинопољ; Западно римско царство; римска култура.</p>	
--	--	--

Тема 7: Простор Балканског полуострва у античко доба (3)

<p>Ученик може да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • наведе народе које су Римљани затекли на Балканском полуострву; • именује важније римске провинције и градове на Балканском полуострву, а посебно на територији Републике Српске, Федерације БиХ, Србије и Црне Горе и Хрватске. • процијени значај остатака античке културе на Балканском полуострву, а посебно на територији Републике Српске, Федерације БиХ, Србије и Црне Горе и Хрватске. 	<ul style="list-style-type: none"> • Римске провинције на простору Балканског полуострва • Култура на Балканском полуострву у античко доба <p>ПОЈМОВИ: Илири; Келти; Трачани; Дачани; Панонија; Мезија; Сирмијум; Сингидунум; Наисус; Далмација; Дакија; Тракија; Грци; романизација.</p>	<p>Ликовна култура:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Античка умјетност на Балканском полуострву. <p>Географија:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Друштвено-географске карактеристике.
---	---	---

ДИДАКТИЧКА УПУТСТВА И ПРЕПОРУКЕ

Настава историје се у 6. разреду основне школе реализује са два часом седмично, односно са 72 часова годишње. Ова чињеница претпоставља потребу да у припреми за реализацију наставе наставник изврши квалитетно глобално и оперативно планирање. Повећан број часова омогућава планирање и реализацију активности усмјерених на примјену усвојених знања путем различитих задатака за вјежбање сналажења у простору и посебно времену. Посебно је важно да ученици поред основних знања усвоје и практичне вјештине сналажења у времену и способност да се успјешно крећу кроз њега, као и да догађаје и личности смештају у одређене временске периоде. У самој припреми за наставу потребно је предвидјети и примијенити различите методе и облике рада и коришћење одговарајућих наставних средстава. Код ових активности треба водити посебно рачуна о узрасту ученика, њиховим менталним способностима, као и њиховим знањима и интересовањима.

Наставници морају узети у обзир и услове у којима се настава историје изводи и колико

год је то могуће учионички простор прилагодити потребама ученика (ленте времена, постери са историјским изворима, историјске карте, фотографије значајних историјских личности, хронологије догађаја, слике материјалних остатака из античког периода). Специјализована учионица или учионица општег типа треба да буде опремљена савременим наставним средствима: компјутер, видео-бим, пројектно платно, већи број компакт дискова, телевизор и ДВД, историјске карте, историјска литература, прикључак на интернет. Свака од историјских карата може бити замијењена адекватним ЦД или ДВД материјалом, који је у потпуности усклађен са садржајем и темом историјских карата и који својим квалитетом задовољава критеријуме успјешне наставе.

Потребно је анимирати ученике на самостални истраживачки рад, вођење разговора, коришћење и анализу историјских извора, историјских карата, шема и графикана као и материјала које могу наћи на интернету. Уколико је могуће, планирати посјете музејима, архивима, археолошким локалитетима или значајним културно-историјским споменицима.

Праћење напредовања ученика и оцјењивања је континуирано. Поред нивоа знања препознавање, репродукција и разумијевање треба инсистирати на анализи, синтези, упоређивању и могућностима примјене истог. Пожељни истраживачки радови: индивидуални, у пару и групни у областима које то дозвољавају.

Приликом оцјењивања ученика примјењивати Правилник о оцјењивању ученика у основној школи те, ако је могуће, планирати часове за писмену провјеру ученичких постигнућа задацима објективног типа и часове за систематизацију градива на крају полугодишта, односно на крају наставне године.